

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

УСНОІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА У ДОСЛІДЖЕННЯХ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач
Контакти

аспірантура
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
3
2 рік, 3 семестр
вибіркові компоненти ОП
згідно з розкладом
українська
щопонеділка 15.20–16.20, щовівторка 13.00 -
14.00 (201 кабінет, з можливістю дистанційної
роботи на платформах ZOOM та Moodle).
кандидат історичних наук, доцент
Гринь Олена Володимирівна
E-mail: elenagreen5@ukr.net
Facebook Messenger Гринь Олена

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Усноісторичні джерела у дослідженнях новітньої історії України» включений до вибірових компонентів освітньої програми підготовки аспірантів спеціальності 032 «Історія та археологія» та є частиною блоку дисциплін, що представляють основи спеціальних галузей історичної науки, а також носить міждисциплінарний характер, маючи тісні сталі зв'язки з іншими фаховими дисциплінами.

Предметом курсу «Усноісторичні джерела у дослідженнях новітньої історії України» є .

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів: 1 – теоретичні засади усноісторичних досліджень та досвід їх реалізації в наукових студіях; 2 – методологія та методика запису усних свідчень та їх транскрибування.

Мета вивчення дисципліни – набуття практичних навичок фіксації усноісторичних джерел та їх використання у дослідженнях новітньої історії України.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
Інтегральна компетентність	Здатність продукувати нові знання, розв'язувати комплексні завдання та проблеми в галузі професійної (історія та археологія), в тому числі науково-дослідницької та освітньої діяльності, що передбачає переосмислення наявних знань та професійних практик і створення нових.
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
ЗК 2	Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.
ЗК 3	Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.
ЗК 4	Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.
ЗК 5.	Здатність демонструвати культуру наукового усного і письмового мовлення, презентувати наукові результати в міжнародному загальному, науковому і професійному середовищі державною та іноземною мовами.
ЗК 6.	Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм для реалізації своєї дослідницької діяльності.
ЗК 7.	Здатність працювати в команді з дотриманням етичних зобов'язань, інтегруватися у світове наукове середовище, керуючись принципами академічної доброчесності.
ЗК 8.	Здатність до неупередженого сприйняття та аналізу існуючих наукових ідеї та концепцій, об'єктивної оцінки власних наукових здобутків, до критичності і самокритичності.
ЗК 9.	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 1.	Здатність до комплексного вивчення та системного розуміння галузі «Гуманітарні науки» (Історія та археологія) за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.
ФК 2.	Здатність до пошуку, отримання доступу до джерел інформації шляхом використання облікової документації архіву та музею, бібліотечного каталогу, новітніх ІКТ-ресурсів для формування джерельної бази дисертаційного дослідження.
ФК 3.	Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних та археологічних джерел, їхнього широкого використання для написання дисертаційного дослідження.
ФК 4.	Здатність інтерпретувати результати наявних наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення, виявляти й аргументовано критикувати фальсифіковані та псевдонаукові розробки з історії та археології.
ФК 5.	Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.
ФК 6.	Здатність до використання сучасних методів та методологічних практик історичного та археологічного досліджень для комплексного вивчення дослідницького об'єкту та максимальної реконструкції відповідного історичного зрізу.
ФК 7.	Здатність презентувати результати наукових досліджень з історії та археології в

	усній і письмовій формі з урахуванням галузевої специфіки відповідно до національних та міжнародних стандартів.
ФК 8.	Здатність давати об'єктивну оцінку суспільним, культурним, економічним процесам в Україні у контексті завдань і перспектив євроінтеграції.
ФК 9.	Здатність до постановки та вирішення нових проблем в галузі історії та археології, запровадження результатів інноваційної діяльності до наукового обігу та їх широкої популяризації.
ФК 10.	Здатність проводити експертизу наукових праць, рецензувати публікації та автореферати зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника, консультанта, наукового редактора.
ФК 11.	Здатність працювати в колективі над вирішенням науково-педагогічних проблем, брати участь у роботі університету та його структурних підрозділів, в тому числі профільної кафедри.
ФК 12.	Здатність до здійснення активної педагогічної діяльності, організації та реалізації освітнього процесу: навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки здобувачів освіти до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.
Програмні результати навчання	
ПРН 1.	Побудова власного наукового світобачення та дослідницького поля на основі сучасної історичної парадигми, загальнолюдських цінностей, базових принципів функціонування світової наукової спільноти.
ПРН 2.	Досконале знання сфери досліджуваного та широкого загальноісторичного контексту, історіографічної та джерелознавчої бази, модерних наукових теорій і концепцій зі спеціальності історія та археологія, використання вітчизняного і зарубіжного наукового досвіду і доробку.
ПРН 3.	Здатність генерувати нові ідеї, формувати нові знання, формулювати нові історичні завдання для розширення меж дослідницької діяльності, вміння розробляти і реалізовувати інноваційні проекти і програми для визначення нових пріоритетних напрямків розвитку історичної науки.
ПРН 4.	Здатність визначати мету, завдання, об'єкт, предмет, стратегію, алгоритм теоретичного та експериментального дослідження з історії та археології, організовувати власну та колективну наукову діяльність відповідно до умов і потреб історичної науки в Україні і світі.
ПРН 5.	Навички наукового пошуку джерел різного типу, їхнього всебічного аналізу, визначення достовірності, інформативності, унікальності шляхом застосування сучасних методів і засобів дослідження.
ПРН 6.	Володіння усім спектром методичного інструментарію, вміння обирати оптимальні шляхи розв'язання проблеми, формування оригінальної творчої лабораторії з урахуванням провідних методологічних тенденцій, методологічних принципів філософського дослідження, теоретичних та емпіричних методів історичного дослідження, соціологічних і статистичних методів.
ПРН 7.	Вміння і навички роботи з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, знання і використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності.
ПРН 8.	Досконале вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології та програмні продукти на всіх етапах наукового дослідження, створювати якісні презентації, ефективно застосовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання наукових завдань.
ПРН 9.	Достатнє володіння іноземною мовою для здійснення інформаційного пошуку,

	міжнародної комунікації, консультування, співробітництва, презентації результатів власної дослідницької діяльності за межами України, здійснення освітньої діяльності для іноземних здобувачів освіти, підготовки українських здобувачів освіти для інтеграції їх у світове наукове середовище.
ПРН 10.	Здатність керуватися основними принципами інтернаціоналізації, відкритості, доступності науки і освіти у світі, використовувати сучасні можливості для оприлюднення, поширення, популяризації результатів наукової діяльності в Україні та інших країнах, публікувати актуальний науковий продукт, брати участь у наукових заходах, міжнародних проектах.
ПРН 11.	Здатність забезпечувати якісну передачу наукового досвіду молодому поколінню, формувати національну наукову еліту, робити внесок у створення новітньої освітньої бази для підготовки висококваліфікованих фахівців за спеціальністю історія та археологія, стимулювати активність молодих науковців.
ПРН 12.	Навички організації практичного вирішення питань збереження історичної пам'яті та охорони матеріальної й духовної культурно-історичної спадщини України.
ПРН 13.	Здатність працювати у форматі міждисциплінарних наукових досліджень, використовувати інструменти і методи інших гуманітарних і природничих наук.
ПРН 14.	Знання структури наукової галузі зі спеціальності історія та археологія, вищої освіти в Україні і світі, специфіки та етики професійної діяльності, базових принципів наукової комунікації; вміння використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення наукової діяльності та вищої освіти.
ПРН 15.	Здатність до невинного саморозвитку на основі сформованого наукового світогляду вченого-дослідника, новатора, просвітника, потреба нових знань, наукової комунікації, навчання упродовж всього життя.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
Модуль I	л	пр	с/р	Всього
Усна історія: теорія та етапи становлення	4		10	14
Усноісторичні дослідження в Україні	2	8	10	20
Усна історія в сучасних освітніх практиках	2		10	12
Разом за I модуль	8	8	30	46
Модуль II				
Типологія та види інтерв'ю. Розробка програми опитування	2	2	8	12
Методика проведення інтерв'ю.	2		8	10
Транскрибування інтерв'ю.	2	2	6	10
Усне свідчення як історичне джерело. Методи аналізу інтерв'ю. Використання інтерв'ю у історичному дослідженні	2	2	8	12
Разом за II модуль	8	6	30	44
Всього	16	14	60	90

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Усноісторичні джерела в дослідженнях Другої світової війни	2

2	Усноісторичні дослідження повсякдення другої половини ХХ ст.	2
3	Гендерні усноісторичні дослідження	2
4	Усна історія при вивченні подій Революції Гідності та російсько-української війни	2
Модуль 2		
5	Підготовка до інтерв'ю. Розробка опитувальника інтерв'ю	2
6	Транскрибування інтерв'ю. Особливості використання інтерв'ю у наукових студіях	2
97	Презентація дослідницьких проєктів	2
Усього годин практичних занять		14

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

Грінченко Г.Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: для студентів та аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2007.

Грінченко Г.Г. Методичні рекомендації з аналізу наративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Карабіна, 2008. 32 с.

Грінченко Г.Г. Усна історія примусу до праці: метод, контексти, тексти. Харків: «НТМТ», 2012.

Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади. Україна модерна. 2007. № 11.

Марущак О.В. Специфіка методів усної історії у вивченні пам'яті. Перспективи. 2012. №2(52). С. 63-65. URL:

<http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9164/1/Marushchak.%202012.pdf>

Нагайко Т.Ю., Іваненко А.О. Методичні рекомендації з організації та проведення наукових досліджень з питань вивчення історичного минулого сільських населених пунктів засобами усної історії [для студентів історичних факультетів]. Переяслав-Хмельницький, 2005. 33 с.

Пастушенко Т. Метод усної історії та усноісторичні дослідження у Україні. Історія України. 2010. №17-18. С. 10-15.

Томсон А. Чотири зміни парадигм в усній історії. Схід/ Захід. 2008. Випуск 11–12. С.7-24. URL: https://keui.files.wordpress.com/2010/12/02_thomson.pdf

Допоміжна література:

Грінченко Г.Г. Усна історія: теорія, метод, джерело. *Невигадане: усні історії остарбайтерів* / Автор-упоряд., ред., вступ. ст. Г. Г. Грінченко. Харків, Видавничий Дім «Райдер», 2004. С. 10–32.

Волошин Ю., Лебдушка Л. Жива історія. Метод усної історії у школі. Полтава, 2015. URL: https://www.ustnayaistoriya.info/wp-content/uploads/2015/08/oral-history_brochure_ukraine_book-web_21x21cm-1.pdf

Люди «сірої зони». Свідки російської анексії Криму 2014 року / упоряд. та вступ Андрієвська А., Халімон О. Київ, 2018. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/Історія%20України_др.пол.ХХ%20ст/література/Люди%20Сірої%20зони_укр.pdf

Майдан від першої особи: 45 історій Революції Гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ, 2015. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/maidan_vid_pershoy_osoby.pdf

Наш Крим. Неросійські історії українського півострова. Київ: К.І.С., 2016. 312 с. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/nash_krym_2016.pdf

Невигадане. Усні історії остарбайтерів. Ред., вступ. ст. Г.Грінченко. Харків, 2004.

Нолл В. Трансформація громадянського суспільства. Усна історія української селянської культури 1920–1930 років. Київ, 1999.

Савченко І. В. Усний історичний наратив як джерело з історії повсякдення невеликих міст 20-х-30-х рр. ХХ ст. (на матеріалах археографічної експедиції Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького). *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Вип. 11. Історія. Київ, 2012. С. 44–48.

Мицик Ю. Український голокост 1932—1933: свідчення тих, хто вижив. Український голокост 1932—1933: свідчення тих, хто вижив. Т. 2. Київ, 2004.

Усна історія українсько-російської війни (2014-2018 роки). Вип. 4. Київ, 2018. URL: <https://old.uinr.gov.ua/sites/default/files/war-2014-2018.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Майдан: усна історія. Проект Українського інституту національної пам'яті. URL: <http://www.memory.gov.ua/page/maidan-usna-istoriya>

Музей воєнного дитинства. URL: <https://warchildhood.org/ua/#непочуті>. Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія Терору». URL: <https://museumterror.com/projects/polit/>

Українська асоціація усної історії. URL: <https://oralhistory.com.ua/>

Institute for Oral History, Baylor University, Texas. URL: http://www.baylor.edu/oral_history/

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- під час аудиторних занять додержуватися правил з техніки безпеки у навчальній аудиторії.

Політика щодо дефлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальний графік відвідування тощо).

Навчання з елементами дистанційної освіти можливе через мережу Інтернет за погодженням з викладачем лише у випадках поважної причини відсутності студента.

Академічна доброчесність та плагіат.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). Підготовка завдань з використанням інформаційних джерел без посилань на них є плагіатом і несе академічну відповідальність.

Мобільні пристрої на практиці використовуються тільки з дозволу викладача.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, взаємоповаги.